

NEIDOPINGU

SLUŽBENO GLASILO HRVATSKOG ZAVODA ZA TOKSIKOLOGIJU I ANTIDOPING • GODINA 11 • BROJ 65 • STUDENI/PROSINAC 2018.

HRVATSKO NE!DOPINGU

Mnoge rasprave izazvao je slučaj atletičarke Caster Semenye.
Od mlade se žene traži da izmjeni urođenu biologiju želi li se i dalje natjecati.

U ovom broju magazina pišemo o Tjednu pretilosti u Velikoj Britaniji i načinu na koji se potiče ljudi o realnom razmišljanju i osvješćivanju samih sebe. Mediji uglavnom prikazuju nestvarne slike tijela. Često se čuje od sportaša, ali i onih koji to nisu, kako se teško nose s pritiskom oko dobivanja/gubitka težine u vrlo kratkom vremenskom razdoblju. Na sportaše to djeluje mnogo snažnije te je vrlo izgledno da će popustiti pod takvim pritiskom i uzeti nešto iz assortimenta zabranjenih tvari u sportu.

Od vitalnog je značaja da oni koji educiraju sportaše i preveniraju korištenje dopinga te poruke prenose pažljivo odabranim riječima. Jasno i pamtljivo!

Dotakli smo se i često prisutnih kanabinoida u sportu i rekreativnoj. CBD trenutno nije naveden na Popisu zabranjenih sredstava Svjetske antidopinške agencije (WADA), pa ga je dopušteno koristiti u sportu. Svi ostali kanabinoidi (uključujući, ali ne ograničavajući se na, kanabis, hašiš, marihuanu i THC) su zabranjeni na natjecanju.

THC je "tvar s dopuštenim pragom tolerancijom", koja se prijavljuje kao nepovoljni laboratorijski rezultat (AAF) kada je prisutna u urinu u koncentracijama većim od 150 nanograma po mililitru. Ostali kanabinoidi na Popisu zabranjenih sredstava nemaju dopušteni prag, što znači da će se otkrivanje čak i najmanje njihove količine u urinu smatrati nepovoljnim laboratorijskim rezultatom.

Mnoge rasprave izazvao je slučaj atletičarke **Caster Semenye**. Od mlade se žene traži da izmjeni urođenu biologiju želi li se i dalje natjecati. Mora reducirati testosteron koji je prirodno povisjen u njenom tijelu. Prisiljavanje Caster Semenye na upotrebu sredstava za smanjivanje razine testosterona potencijalno je kršenje ljudskih prava prema nekim pravnim ekspertima navodeći njene urođene prednosti nad drugim atletičarkama.

Kontroverzni kineski plivač **Sun Yang** za dlaku je izbjegao drugu dopinšku suspendiciju koja bi efektivno pokopala njegovu karijeru i to zbog manje tehničke greške u papirologiji - čak i nakon što je priznao da je jedan od njegovih osobnih čuvara čekićem uništio njegove uzorke krvi. Što god bilo, njegov slučaj je čudnovat i moglo bi se o njemu na široko diskutirati.

Pišemo i o kriminalizaciji dopinga. Sportaši koji bi bili uhvaćeni u dopingiranju mogli bi dobiti zatvorske kazne u trajanju do pet godina, novčanu kaznu od 250.000 dolara (cca. 1.670.000 kuna) te bi podlijegali i građanskim tužbama od strane natjecatelja koji su zbog toga bili niže rangirani u konačnom poretku.

Spomenuli smo dio tema obrađenih. Više o svemu pročitajte u ovom broju magazina.

Vesna Barišić

 Glavna urednica

IMPRESSUM

NE!DOPINGU

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za toksikologiju i antidoping

BROJ 66
 studeni / prosinac 2018.
ODGOVORNA OSOBA:
 Zdravko Lovrić, dipl. ing.

GLAVNA UREDNICA:
 Vesna Barišić
NOVINAR:
 Vesna Barišić

LEKTURA:
 Jasmina Han
OBLIKOVANJE I PRELOM:
 Duško Bekar/Dizajn.net d.o.o.

FOTOGRAFIJE:
 Privatna arhiva HZTA

NAKLADNIK:
 Hrvatski zavod za toksikologiju i antidoping

In this issue we are addressing the Obesity Awareness Week in the United Kingdom and the ways of encouraging people to think rationally and become more aware of themselves. The body image presented by the media is mostly unrealistic. Athletes as well as non-athletes often lament how difficult it is for them to handle the pressure of gaining/losing weight in a short time period. This is especially straining on athletes who are likely to succumb under such pressure and use a substance that is prohibited in sports.

It is vitally important that people who educate athletes and prevent the use of performance-enhancing drugs convey this message with carefully selected words. Concisely and memorable!

We are also addressing the issue of commonly present cannabinoids in sports and recreation. At present, CBD is not listed in the World Anti-Doping Agency's list of prohibited substances. Thus, its use is allowed in sports. All the other cannabinoids (including but not limited to cannabis, hashish, marijuana and THC) are prohibited in competitive sports.

THC is a „substance with permitted tolerance threshold“, reported as adverse analytical finding (AAF) when present in urine in concentrations higher than 150 nanograms per millilitre. Other cannabinoids on the list of prohibited substances do not have a permitted threshold level, which means that testing positive for even their slightest traces in urine will be considered as an adverse analytical finding.

The case of **Caster Semenye** has raised many controversies. A young woman is requested to alter her congenital biology if she wants to continue competing. She has to lower her testosterone levels, which are naturally elevated in her body. According to some legal experts, forcing Caster Semenye to take testosterone suppressants might be considered as a human rights violation. They state that her competitive advantage over other female athletes is congenital.

The controversial Chinese swimmer **Sun Yang** narrowly avoided second suspension for doping which would effectively end his career, due to a minor technical glitch in the paperwork – even after he admitted that one of his bodyguards destroyed his blood samples with a hammer. Whatever might be the truth, his case is curious and open to extensive discussion.

We are also discussing the criminalisation of doping. Athletes caught using performance enhancing drugs could face up to five years in prison, a 250.000 dollar fine (approx. 1.670.000 kuna), and be subject to civil lawsuits from contestants who ranked lower in the final ranking as a consequence.

We have mentioned only a few of the raised subjects. Read more in this issue of our magazine.

Vesna Barać
Editor

TISAK:
DENONA d.o.o.

NAKLADA:
600 komada

ADRESA REDAKCIJE:
Znanstveno - učilišni kampus
Borongaj
Borongajska 83 g
10 000 Zagreb
www.antidoping-hzta.hr

KONTAKT BROJ:
Tel: 01/462 79 33
Faks: 01/237 09 92
BESPLATNI PRIMJERAK

Zabranjuje se umnažanje i
distribuiranje izdanja cijelosti
ili bilo kojeg njegova dijela
bez odobrenja izdavača.

Magazin NE!DOPINGU izlazi
uz potporu Ministarstva zdravljia
Republike Hrvatske.

ISSN 1849-6318 MAGAZIN IZLAZI DVOMJESEČNO ©&© HZTA 2018

Mogu li se koristiti u sportu?

Poстоји sve veći broj proizvoda, dostupnih na tržištu, od kanabidiola (CBD) koji se mogu kupiti u oblicima kao što su ulja, ekstrakti, pare i e-tekućine, ali što su točno oni i mogu li ih sportaši sigurno koristiti u skladu s antidopinškim pravilima?

Piše Vesna Baraćić

ŠTO JE KANABIDIOL (CBD)?

Kanabidiol je jedan od oko 110 poznatih kanabinoida koje proizvodi biljka kanabis. Ona ima drugačiju kemijsku strukturu od THC-a, što je psihoaktivni spoj koji korisnici ilegalnih droga koriste da bi se osjećali "haj" (High) - tj. da bi postigli stanje mentalne euforije. CBD nema takav učinak.

Koji je status kanabidiola (CBD) u sportu?

CBD trenutno nije naveden na Popisu zabranjenih sredstava Svjetske antidopinške agencije (WADA), pa ga je dopušteno koristiti u sportu. Svi ostali kanabinoidi (uključujući, ali ne ograničavajući se na, kanabis, hašiš, marihuanu i THC) su zabranjeni na natjecanju.

Ako ste sportaš, korištenje bilo kojeg CBD proizvoda je isključivo na vlastitu odgovornost, jer svi sportaši se moraju pridržavati načela osobne odgovornosti i oni su isključivo odgovorni za sve tvari koje se nalaze u njihovom organizmu što je jasno navedeno u odredbi 2.1 Pravilnika za borbu protiv dopinga. Iz biljke kanabisa teško je izdvojiti samo CBD, tako da će većina CBD proizvoda sadržavati mješavinu spojeva koji su dobiveni iz biljke, uključujući THC.

THC je "tvar s dopuštenim pragom tolerancijom", koja se prijavljuje kao nepovoljni laboratorijski nalaz (AAF) kada je prisutna u urinu u koncentracijama većim od 150 nanograma po mililitru. Ostali kanabinoidi na Popisu zabranjenih sredstava nemaju dopušteni prag, što znači da će se otkrivanje čak i najmanje njihove količine u urinu smatrati nepovoljnim laboratorijskim nalazom.

Koji je sastav proizvoda kanabidiola (CBD)?

Iz biljke kanabisa teško je izdvojiti samo CBD, tako da će većina CBD proizvoda sadržavati mješavinu spojeva koji su dobiveni iz biljke, uključujući THC. Za CBD proizvode koji su dobiveni iz industrijske konoplje tvrdi se da sadrže niske koncentracije THC.

Međutim, sljedeći faktori mogu utjecati na razine THC-a u CBD proizvodima:

- Raznolikost korištenih biljaka
- Dio biljke koji se koristi
- Postupak pročišćavanja koji koristi proizvodčač
- Priprema proizvoda

Ovi faktori otežavaju donošenje konačnog odgovora na pitanje bi li uporaba CBD proizvoda doveo do toga da sportaš u svom tijelu stvori koncentraciju THC-a veću od dopuštene te samim time, ako bi bio testiran na natjecanju bi li imao nepovoljan analitički nalaz.

Koji su rizici sportaša koji koriste kanabidiol (CBD) proizvode?

Unatoč dozvoljenom statusu CBD-a, još uvijek postoji rizik za sportaše koji koriste CBD proizvode. Sportaši i dalje moraju uzeti u obzir rizik nehotičnog uzimanja CBD proizvoda koji ima višu koncentraciju THC-a od očekivane, ili sadrži drugi kanabinoid koji je zabranjen u sportu.

Do toga može doći ako:

- proizvod postane kontaminiran s različitim vrstama konoplje koje imaju visoku koncentraciju THC, ili
- se pogrešan dio biljke kanabis koristi tijekom proizvodnog procesa (zbog pogrešne identifikacije).

FDA (Američka uprava za hranu i lijekove) stalno objavljuje analize kontrola kvalitete za američke CBD proizvode.

Studija objavljena u časopisu "Journal of American Medical Association" 2017. godine dokumentirala je otkrivanje THC-a u nekim CBD proizvodima na razinama višim od onih koje trenutno dopušta FDA. Dok je studija koju je objavio "Forensic Science International" 2018. godine, također je otkrila 5F-ADB (zabranjeni kanabinoid) u komercijalno dostupnim CBD e-tekućinama u SAD-u.

Mogu li grupna ispitivanja trećih strana minimalizirati rizik?

Grupna ispitivanja trećih strana, tj. neovisnih laboratorijskih mogla bi minimalizirati rizik korištenja CBD proizvoda kod vrhunskih sporstaša, premda za sad ne postoje indicije da se bilo koji neovisni laboratorij time i bavi. Mnogi proizvođači provode vlastita testiranja, ali pouzdanost tih internih programa testiranja nije poznata. Stoga se nemojte oslanjati na takve rezultate testova za CBD i/ili druge proizvode, u smislu sigurnosti da proizvod koji koristite sadrži stvarno male količine THC-a te da ne sadrži druge kanabinoide koji su zabranjeni u sportu.

Kakvo je općenito stajalište u pogledu upotrebe proizvoda od kanabidiola (CBD) u sportu?

Ako ste sportaš, korištenje bilo kojeg CBD proizvoda je isključivo na vlastitu odgovornost, jer svi sportaši se moraju pridržavati

načela osobne odgovornosti i oni su isključivo odgovorni za sve tvari koje se nalaze u njihovom organizmu što je jasno navedeno u odredbi 2.1 Pravilnika za borbu protiv dopinga:

"Osobna je odgovornost svakog sportaša osigurati da u njegov organizam ne dospije nikakva zabranjena tvar. Sportaši su odgovorni za svaku zabranjenu tvar ili njezine metabolite ili markere koji se utvrde u njihovim uzorcima. Nije nužno dokazati sportaševu namjeru, krivnju, nesavjesno ponašanje ili svjesno korištenje kako bi se utvrdilo da je prekršeno antidopinško pravilo sukladno odredbi 2.1."

Kao rezultat toga, CBD proizvodi trebaju biti razmatrani na isti način kao i svi drugi dodaci prehrani - tj. da će se i na njih primjenjivati načelo osobne odgovornost, te će se primjenjivati odgovarajuće sankcije za svakog sportaša koji ima nepovoljni analitički nalaz zbog korištenja bilo kojeg dodatka prehrani - isto kao i kod svih drugih slučajeva dopingiranja. ■

POJMOVNIK

Nepovoljan laboratorijski nalaz (AAF)

Nepovoljan laboratorijski nalaz: Izvješće laboratorija koji je WADA akreditirala ili odobrila kojim se u skladu s Međunarodnim standardom za laboratorije i odgovarajućim tehničkim dokumentima u uzorku utvrđuje prisutnost zabranjene tvari ili njezinih metabolita ili markera (uključujući povišene količine endogenih tvari) odnosno dokazuje korištenje zabranjene metode.

Nepovoljan laboratorijski nalaz ne mora nužno dovesti do kršenja antidopinškog pravila, jer sportaš može imati terapijsko izuzeće (TUE) za tu određenu tvar.

Tvar s dopuštenim pragom (tolerancijom)

Riječ je o tvari kod koje je definirana granična koncentracija u organizmu. Ako su u analiziranom uzorku sportaša koncentracije takvih tvari veće od dopuštenih to će se smatrati nepovolnjim analitičkim nalazom.

Popis zabranjenih sredstava

Popis kojim se određuju zabranjene tvari i zabranjene metode. Jedan je od šest WADA-inih međunarodnih standarda i obvezan je za sve potpisnike Svjetskog antidopinškog kodeksa. Popis zabranjenih tvari ažurira se jednom godišnje i na snagu stupa svake godine 1. siječnja.

Da bi se neka tvar našla na Popisu mora ispuniti dva od tri kriterija, a to su: da poboljšava izvedbu sportaša, da šteti zdravlju sportaša te da je u suprotnosti s duhom sporta.

Već je dovoljno problematično što je od mlade žene zatraženo da izmijeni svoju urođenu biologiju ukoliko želi sudjelovati na nekom prvenstvu. No, pomislimo kakav će biti učinak sredstva za suzbijanje testosterona na njeno tijelo te psihička trauma što je prisiljena promijeniti svoje tijelo.

Ravnopravnost na sportskom terenu. Lako za reći, teško za ostvariti. Toliko možemo iščitati čitajući sažetak odluke Arbitražnog sportskog suda (CAS), četiri stranice kojima se teži dostići apsolutnu pravdu, ali je situacija samo pogoršana pod teretom internih kontradikcija.

Piše Leša Baraćić

Odluka Suda nalaže da Caster Semenza mora uzimati (konzumirati) sredstvo za suzbijanje testosterona ukoliko se želi nastaviti natjecati kao žena, opravdavajući se kako se na taj način štiti svetost ženskog sporta. U realnosti, meta je Semenza osobno. Kako inače objasniti ograničavanje odluke CAS-a isključivo na discipline u kojima se Semenza natječe; 400, 800 i 1500 metara.

Trebamo li vjerovati kako "androgeni efekt", kako se često naziva utjecaj povišenog testosterona, prestaje djelovati na utrkama 5000 metara u kojima se Semenza tehnički smije natjecati.

Nevjerojatno je kako se rasprava o tako važnom pitanju svela samo na utrke srednje dužine. Svi koji su sudjelovali u odlučivanju u Lausanni znali su koliki je ulog te su proizveli nespretno, etički diskutabilnu zbrku.

Najbitnije je navedeno u prvom paragrafu. CAS navodi "diskriminaciju" Semenze od strane Međunarodno atletskog saveza (IAAF) te navodi to "nužnim i opravdanim sredstvom kako bi se osiguralo fair i regularno natjecanje u pojedinim ženskim atletskim disciplinama". Mnogi se čude kako su suci došli do takve terminologije. Sud je priznao kako brine na koji način će IAAF implementirati odluku s obzirom na to da je politika diskriminacije uperena isključivo na Semenzu.

U roku od tjedan dana Semenza mora početi s reduciranjem testosterona ukoliko želi u rujnu ove godine sudjelovati na Svjetskom atletskom prvenstvu u Dohi. Već je dovoljno problematično što je od mlade žene zatraženo da izmijeni svoju urođenu biologiju ukoliko želi sudjelovati na prvenstvu. No, pomislimo kakav će biti učinak sredstva za suzbijanje

testosterona na njeno tijelo te psihička trauma što je prisiljena promijeniti svoje tijelo.

Dok je god Semenza na atletskoj stazi, argumenta za ovu odluku biti će kako se želi pružiti prilika drugim atletičarkama koje su u njenoj sjeni. Ta logika doživjela je preokret ovaj tjedan.

CAS navodi: "Nije moguće uvesti jedan skup prava bez ograničenja drugog skupa prava". Tom rečenicom je precizno objašnjeno što je dosad napravljen. Prisiljavanjem Semenze da promijeni sebe samu, prednost su doble atletičarke koje ne moraju sljediti taj put. Ali ostavimo po strani znanstvene i pravne zagonetke, najžalosnije je u ovoj tzv. sagi to što se Semenu često obilježava kao nakazu i varalicu. Prikazana je kao saboter koji iskorištava slabost sustava kako bi vladala disciplinama na 800 i 1500 metara.

Najgore od svega, Semenza je dehumanizirana poput neuobičajenog izložbenog primjerka u muzeju. Sad je odlukom CAS-a taj proces doživio vrhunac kojim će Semenza ostati više upamćena kao tragični izgnanik iz sportske zajednice, a manje kao olimpijska pobjednica.

Živimo u vremenu u kojemu prepoznajemo kako biološka razlika nije uvijek jednostavna. U 2019. godini osoba je primorana promijeniti kemijski sastav svoga tijela kako bi se prilagodila striktno binarnom poimanju spola, označavajući se kao nepodobna, problem od kojega većina pere ruke.

Čini se kako ni CAS-u ni IAAF-u nije sasvim jasno kakvu su zbrku prouzročili. Temeljna ljudska prava podređena su sportskim ambicijama. Postavlja se opasan presedan koji nadilazi sferu odlučivanja CAS-a i sportske arbitraže. Na kraju je CAS imao toliko pristojnosti te naveo kako je Semenza ostala dostojanstvena i kooperativna za vrijeme cijelog procesa. Ostaje samo nada kako će Semenza u Dohi doći do zlata što bi bio i najbolji odgovor na tretman koji je doživjela u svom sportu.

"Testosteronska" presuda Caster Semenyi potaknula pitanja poštenja, ženskog sporta i pravde

Diskriminacija na osnovi testosterona

Prisiljavanje Caster Semenye na upotrebu sredstava za smanjivanje razine testosterona potencijalno je kršenje ljudskih prava prema nekim pravnim ekspertima navodeći njene urođene prednosti nad drugim atletičarkama.

Kroz povijest su se mnogi sportaši proslavili zahvaljujući svojim fizičkim predispozicijama.

Tijekom 60-ih, finski skijaš Eero Mantyranta pomeo je konkurenčiju osvojivši 3 olimpijska zlata zahvaljujući krvnom poremećaju, urođenoj policitemiji (PFCP) koji mu je omogućio 50%-tно povećanje kapaciteta kisika u krvi.

U nešto bliža vremena, brzi pokreti dugih nogu Usaina Bolta, duga stopala Iana Thorpea te 12-litarski kapacitet pluća veslača Petea Reeda smatraju se "Božjim darom".

Arbitražni sportski sud (CAS) prepoznao je svoju presudu kao diskriminirajuću, no većina je ipak smatrala kako je takva odluka neophodna.

Komisija je navela kako je svjesna da je donesena odluka diskriminirajuća, ali da ju je donijela na znanstvenim činjenicama i smatra ju nužnom kako bi se očuvao integritet ženskog sporta.

Dr. Seema Patel, specijalistica za sportsko i rodno pravo sa sveučilišta u Nottinghamu smatra odluku razočaravajućim kršenjem ljudskih prava: "*Zeni s povišenom razinom testosterona ne bi se smjelo zabraniti natjecanje s drugim ženama, kao ni onim ženama koje su prosječno više od drugih žena.*"

Dr. Alun Williams sa sveučilišta u Manchesteru, ujedno i svjedok u arbitraži, drži da presuda šteti ljudima s neuobičajenim seksualnim razvojem: "*Za mene ovakva odluka definira žene u sportu prema razini testosterona po cijenu karijera i egzistencije sportaša s takvom genetikom. Vrijeme će pokazati održivost ove odluke.*" ■

ČUDNOVATI SLUČAJ

Kontroverzni kineski plivač Sun Yang za dlaku je izbjegao drugu dopinšku suspenziju koja bi efektivno pokopala njegovu karijeru i to zbog manje tehničke greške u papirologiji - čak i nakon što je priznao da je jedan od njegovih osobnih čuvara čekićem uništio njegove uzorke krvi.

Piše Leona Baraćić

Svjetski plivački savez (FINA) utvrdio je da je **Sun Yang** počinio ozbiljno kršenje dopinškog pravila, "izvan svake sumnje", kada je naredio osobnom čuvaru da razbije boćice s njegovim krvnim uzorcima nakon što je 4. rujna prošle godine bio testiran izvan natjecanja u svome domu u provinciji Zhejiang. Međutim, dopinška komisija koju je imenovala FINA da doneše presudu u ovom slučaju odlučila je drukčije, dopuštajući višestrukom olimpijskom prvaku da se provuče samo s "packama po prstima" - zbog njihove interpretacije što "službena dokumentacija" zapravo znači.

Iako niti jedna strana ne osporava šokantno priznanje da su prikupljeni uzorci krvi smrskani čekićem - nakon što je Sun Yang odbio surađivati, cijeli je slučaj ovisio samo o pismu (punomoć op.a.) koje je FINA dala neovisnim dopinškim kontrolorima kao ovlast da provedu postupak dopinškog testiranja. FINA je izjavila da je pismo (punomoć op.a.) koje je dalo International Doping Tests and Management-u (IDTM) obuhvaćalo grupu dopinških kontrolora, ali odvjetnik

Sun Yanga je tvrdio da bi svaki pojedini dopinški kontrolor trebao imati svoju zasebnu punomoć izdanu od FINA-e. Tako se dopinška komisija složila s tvrdnjom Sun Yangova odvjetnika, i nije ga proglašila krivim, iako su mu napomenuli da je zapravo trebao surađivati s dopinškim kontrolorima, a zatim kasnije iznijeti svoje pritužbe na njihov rad ili postupak provođenja dopinške kontrole.

Prema saznanjima jednih engleskih dnevnih novina Komisija je u svojoj presudi donijela niz upozorenja Sun Yangu, uključujući i upozorenje zbog njegovog odbijanja da dâ uzorak urina u prisustvu dopinškog kontrolora - pod "pogrešnom" izlikom da je to neovlašteno.

FINA nije javno objavila svoje izvješće o tom slučaju, kao ni o saslušanju koje je 19. studenoga 2018. održano u Švicarskoj, ali je presuda od 3. siječnja 2019. poslana Svjetskoj antidopinškoj agenciji (WADA), koja ima vremenski rok od 21 dana da odluči hoće li uložiti žalbu Arbitražnom sudu za sport (CAS). Glasnogovornik WADA-e izjavio je: "Mogu potvrditi da je WADA svjesna ovog slučaja i da ga sukladno tome prati." Iako je Sun Yang oslobođen svih optužbi za nedjela koja je počinio, njegovi odvjetnici zaprijetili su kako će pokrenuti sudske postupak protiv novina The Sunday Times, koje su prve objavile pojedinosti čudnovatog Sun Yangovog slučaja.

Međutim, bivši australski antidopinški direktor, Richard Ings, izjavio je kako bi Sun Yang trebao dopustiti FINA-i da javno objavi zaključke dopinške komisije kako bi se točno objasnilo zašto je oslobođen

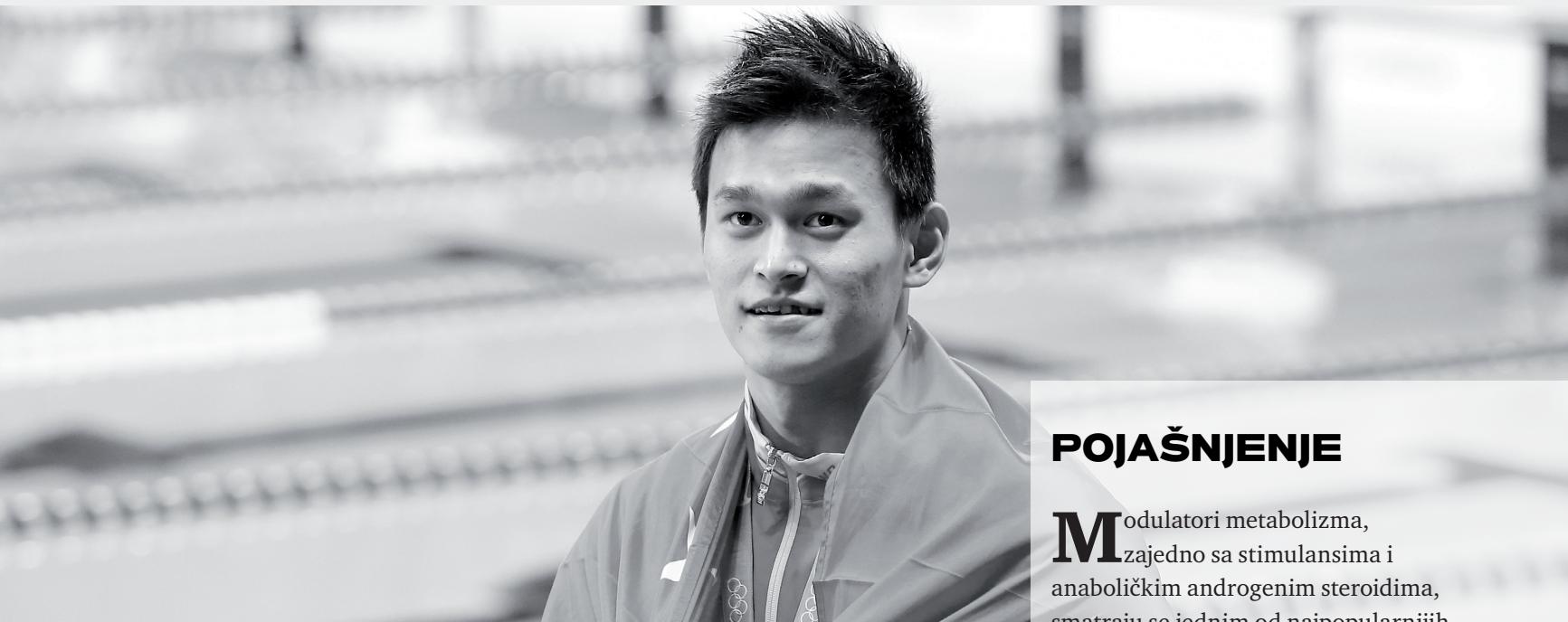
svake krivnje te je naglasio da bi baš zbog globalnih sportskih medija i činjenice da se radi o vrhunskom sportašu bilo razumno da se konačna odluka Komisije u cijelosti objavi.

Kako je donesena konačna presuda - koja daje mnoge odgovore, ali i postavlja nova pitanja - s obzirom na broj protokola i odredbi koje je Sun Yang prekršio tijekom te čudnovate noći koja je počela kada su dopinški kontrolori stigli u njegovu kuću u 22 sata, što je bio početak jednosatnog vremenskog okvira u kojem je Sun Yang naveo da će biti kod kuće spreman za dopinšku kontrolu. Ali nije bio kod kuće. Stigao je gotovo sat vremena kasnije, što je gotovo rezultiralo time da se proglaši da je propustio testiranje - što pak znači da bi mu to bio drugi dopinški prekršaj.

Ono što se događalo u sljedeća četiri sata bilo je sve samo ne normalno. Dopinški kontrolori su napustili Sun Yangovu kuću tek u 3:15 idućeg jutra. Otišli su praznih ruku nakon "natezanja" sa Sun Yangom koje je uključivalo telefonske pozive liječnicima i dopinškim vlastima (a) koji su mu nudili oprečne savjete i na kraju doveli do toga da Sun Yang uništi uzorke. "Užasnuti" dopinški kontrolori su mu nekoliko puta pokušali objasniti da ga takvo ponašanje samo može odvesti u probleme.

Na saslušanju pred dopinškom komisijom bila je prisutna i Sunova majka, kao i njegov liječnik Ba Zhen (čudna koincidencija- liječnik plivača zove se Ba Zen, op.a.), koji je već dva puta bio suspendiran zbog kršenja antidopinških pravila, i oni su predočili dokaze

KINESKOG PLIVAČA

Dopinškoj komisiji, rekavši da su počeli sumnjati u kvalificiranost dopinških kontrolora kada je jedan od njih počeо fotografirati Sun Yanga, ali je te fotografije kasnije izbrisao.

Sunova majka je zamolila čuvara da doneše čekić u stanicu za dopinšku kontrolu nakon što su boćice koje su sadržavale uzorke krvi njezina sina već bile stavljene u sigurnosni kontejner. Kada čuvar nije uspio iz prve otvoriti sigurnosni kontejner, Sunova ga je majka instruirala da odnesе sigurnosni kontejner van, gdje su on i Sun Yang uklonili boćice iz sigurnosnog kontejnera i uništili ih. Sun Yang se potom vratio u kuću i poderao obrasce za dopinšku kontrolu koje su dopinški kontrolori već djelomično ispunili.

Neimenovani izvori bliski jednim engleskim dnevnim novinama kazali su

da iako je Dopinška komisija oslobođila Sun Yanga zbog tehnikalije oko dokumentacije, odluka da ga se osloboди je bila tjesna, a cijela njegova sportska karijera je visila o niti zbog njegovog "čudno pomaknutog ponašanja." No bilo kako bilo, to "čudno ponašanje" je ipak dovelo do toga da bude oslobođen.

Da nije bio oslobođen to bi mu bio drugi dopinški prekršaj i definitivni kraj sportske karijere. 2014. godine bio je suspendiran na tri mjeseca od strane Kineskog plivačkog saveza zbog prisutnosti modulatora metabolizma trimetazidina otkrivenog u njegovu biološkom uzorku. Tako blaga suspenzija je u najmanju ruku također čudotvorna.

Je li ovaj "čudnovati" slučaj zaključen? Do zaključenja ovog broja još se čekala odluka WADA-e o tome hoće li uslijediti žalba na FINA-inu odluku. ■

POJAŠNJENJE

Modulatori metabolizma, zajedno sa stimulansima i anaboličkim androgenim steroidima, smatraju se jednim od najpopularnijih dopinških tvari u sportu. Zahvaljujući velikoj raznolikosti tih tvari i novim dizajnerskim lijekovima koji se uvode na tržište, svake godine Svjetska antidopinška agencija (WADA) ažurira Popis zabranjenih sredstava. 1. siječnja 2014. Popisu je dodan novi agens - trimetazidin (TMZ). TMZ, tvar zabranjena na natjecanju, svrstana je u klasu S4.5 modulatori metabolizma. TMZ se koristi kao dobro poznati kardiološki lijek s potvrđenom biokemijskom i kliničkom aktivnošću.

Prema poznavanju farmakologije i mehanizma djelovanja TMZ-a, TMZ kao doping koriste sportaši za poboljšanje fizičke učinkovitosti, osobito u slučaju sportova izdržljivosti kao što su biciklizam, atletika, triatlon. TMZ u uzorku urina detektira se plinskom kromatografijom - masenom spektrometrijom - detekcijom fosfora dušika (GC-MS-NPD).

HOWMAN KRITIZIRA WADA-u

Bivši direktor Svjetske antidopinške agencije (WADA), David Howman, javno je aludirao na to kako aktualni predsednik Reedie ne poduzima ništa vezano uz problem zastarjelih metoda testiranja od strane WADA-e.

Piše Vesna Barisic

David Howman, bivši generalni direktor Svjetske antidopinške agencije koji je tu funkciju obnašao punih trinaest godina (od 2003. do 2016.), kazao je kako prevaranti koriste "velike količine novca" kako bi prevarili sustav te da organizirani kriminal relativno jednostavno iskorištava sport za svoje ciljeve jer nije dobro kontroliran.

U ekskluzivnom intervjuu za britanske dnevne novine (The Telegraph), Howman je također iznio svoju frustraciju zbog toga što je samo jedan mali dijelić prevaranata kažnjen. Komentari ovog Novozelandanina došli su u trenutku kada se WADA, od strane svjetske sportske javnosti, našla na meti brojnih kritika zbog načina na koji se postavila prema ruskom problemu i kada se u sportu pojavljuje niz novih dopinških otkrića - posebno povezanih s Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine. "Mora doći do rasprave o cijelom načinu na koji se gleda na borbu protiv dopinga kako bismo vidjeli radimo li stvari na ekonomski najučinkovitiji i djelotvoran način", kazao je Howman te dodao: "Ako ne, trošimo li milijune i milijune dolara na potporu industriji, gdje se plaća mnogo ljudi? Je li to ono što radimo? Stvaramo industriju umjesto da štitimo čiste sportaše?"

METODE NEDORASLE ZADATKU

WADA je naširoko kritizirana zbog toga što je Rusija odobrila produljenje roka za odobravanje pristupa antidopinškim podacima - koje je Rusija naposljetku i ispunila - gdje su mnogi sportaši pozivali na to da se Rusija proglaši neusklađenom s WADA-inim Kodeksom. U međuvremenu, broj pozitivnih uzoraka iz Londona 2012. dosegao je 121 nakon nedavnog otkrivanja dopingiranja gruzijskog hrvača Davita Modzmanashvilija, ko-

ju mu je u siječnju 2019. oduzeta srebrna medalja s Igara u Londonu.

Howman, koji sada vodi jedinicu za integritet u Međunarodnom atletskom savezu (IAAF), rekao je da metode testiranja usmjerene na otkrivanje uzimanja dopinga nisu dorasle zadatku. "Trenutno se koristi metoda prikupljanja urina i krv, uglavnom urina", rekao je Howman te naglasio: "To je počelo 60-ih i ranih 70-ih. Zašto je analiza urina toliko potrebna ili tako atraktivna kada je dokazano da nije učinkovita u hvatanju varalica?"

Dodao je da je za metodu kod koje su potrebna dva pozitivna uzorka kako bi se sankcioniralo sportaša također potrebna ponovna revizija, s obzirom na poteškoće s kojima se znanost susreće, kako bi sa 100% točnošću potvrdila da je uzorak A istovjetan uzorku B. "Ne možete biti podvrgnuti sankcioniranju u sportu osim ako nemate A uzorak urina koji odgovara B uzorku urina. Je li to zato što ne želimo trošiti novac da poboljšamo metode testiranja?"

Howman je također kritizirao i drugu dominantnu metodu testiranja, koja uključuje praćenje sportske putovnice na krvne anomalije koje upućuju na upotrebu tvari za poboljšanje izvedbe. (Program i metode prikupljanja i uspoređivanja podataka kako je opisano u međunarodnom standardu za testiranje i istrage te u Međunarodnom standardu za laboratorije.) "Hematološka putovnica se može izmanipulirati - i čim to znate, ona gubi učinkovitost", rekao je te dodao: "Čim donesete zakon, bit će ljudi koji će plaćati drugim ljudima da im pomognu da ga zaobiđu. Ni u sportu to nije drugačije. Imate mnogo vrlo bogatih ljudi koji traže načine i sredstva za zaobilazeće antidopinških pravila."

OTRIVA SE PREMALI BROJ POZITIVNIH SLUČAJEVA

Znanstvene studije procjenile su "rasprostranjenost" dopinga na elitnim atletskim natjecanjima kako bi se pokušao procijeniti broj onih koji su izbjegli pad na dopinškim testiranjima. Jedna studija objavljena prošle godine, u kojoj su

sportašima postavljana "osjetljiva pitanja" s jambom anonomnosti, otkrila je da se 43,6 posto natjecatelja na Svjetskom atletskom prvenstvu 2011. godine vjerojatno dopingiralo u prethodnoj godini. Istom je anketom utvrđeno da je na Pan-Arapskim igrama - koje su održane iste godine - 70,1 posto natjecatelja vjerojatno dopingiralo u prethodnoj godini. Zaključci u oba slučaja dosegli su 95-postotnu razinu pouzdanosti.

Ipak, WADA je otkrila da je u 2016. godini samo 1,6 posto antidopinških testova bilo pozitivno, a manje od jedan posto rezultiralo je sankcijama. Iste godine, recimo, otkriven je ruski dopinški skandal u kojem su sportaši bili sustavno dopingirani pod paskom države. "Ovo je nešto što mi je prirasio srcu", rekao je Howman i nastavio: "Čak i kad sam bio generalni direktor (WADA-e op.a.), nije mi bilo ugodno voditi organizaciju u kojoj smo imali između jednog ili dva posto pozitivnih dopinških slučajeva, a čak i manje u smislu izrečenih sankcija. U privatnom poduzetništvu ti bi rezultati bili neprihvatljivi, pa čak i u javnoj službi, to bi bilo neprihvatljivo."

KORUPCIJA, KRIMINAL

Howman je također ukazao na izgubljenu bitku protiv drugih oblika korupcije. Jedinica za integritet u tenisu otkrila je da je prošle godine imala rekordan broj sankcija u odnosu na namještanje mečeva, dok je Međunarodni kriketski savez tijekom pokušaja suzbijanja korupcije u svom sportu za to optužio neke međunarodne igrače. Sugerirao je da takvo objelodanjivanje kriminalnih radnji ne bi trebalo biti shvaćeno kao da je "problem pod kontrolom", već na to da je potrebno poduzeti konkretne korake i da se shvati da se sport ne može suprotstaviti problemu, a problem je taj da je sport u sve većem fokusu interesa raznih mreža organiziranog kriminala.

Howman je kazao da se s namještanjem mečeva nitko ne bavi na globalnoj razini. Kazao je da tu postoji i velik problem s korupcijom u odnsu na glasovanja - pogotovo kod dodjele domaćinstava velikih međunarodnih događanja. Organizirani kriminal živi svoj sportski san, jer se malo tko njime bavi, zaključuje Howman.

SVUGDJE TREBA BITI JE ĐINA KO

Sportaši koji bi bili uhvaćeni u dopingiranju mogli bi dobiti zatvorske kazne u trajanju do pet godina, novčanu kaznu od 250.000 dolara (cca. 1.670.000 kuna) te bi podlijegali i građanskim tužbama od strane natjecatelja koji su zbog toga bili niže rangirani u konačnom poretku.

Piše Visna Barisic

Iako se ne slažu u mnogim pitanjima, od trgovine preko tehnologije pa sve do geopolitike, Sjedinjene Američke Države i Narodna Republika Kina ipak dijele jednu zajedničku stvar: obje "mrze" doping. Prema riječima kineskog predsjednika Xi Jinpinga, do početka Zimskih olimpijskih igara koje će se 2022. održati u Pekingu, Kina navodno planira kriminalizirati doping. Krajem siječnja u Washingtonu je dvostranačka skupina zakonodavaca iz Zastupničkog doma i Senata također predstavila zakone kojima se kriminalizira uporaba sredstava za poboljšanje izvedbe na međunarodnim sportskim natjecanjima poput Olimpijskih igara. Sportaši koji bi bili uhvaćeni u dopingiranju mogli bi dobiti zatvorske kazne u trajanju do pet godina, novčanu kaznu od 250.000 dolara (cca. 1.670.000 kuna) te bi podlijegali i građanskim tužbama od strane natjecatelja koji su zbog toga bili niže rangirani u konačnom poretku. Štoviše, ne bi čak trebali biti ni američki državljanici. Taj zakonodavni okvir posebno je osmišljen kako bi se kaznile strane odgovorne osobe (osobe koje nisu američki državljanici op.a.), a koje su prijevarom pobijedile američke sportaše na međunarodnim natjecanjima.

Ideja o kriminalnom gonjenju dopinških varalica nije nova. Posljednjih je godina nekoliko evropskih zemalja također usvojilo zakone koji kriminaliziraju doping unutar svojih granica, ili pak ozbiljno razmatraju donošenje takvih zakona. Ipak, barem do sada, nema dokaza da takvi zakoni pomažu u suzbijanju dopinga - i prema mišljenju nekih, dovoljno je razloga za sumnju da će takvi zakoni koji kriminaliziraju doping problem još više pogoršati.

VELIKA DISKREPANCIJA

Razumljiva je potreba zemalja da uzmu stvari "u svoje ruke". Prema službenoj statistici Svjetske antidopinške agencije

(WADA) - vidljivo je da je manje od 2 posto od ukupno provedenih dopinških testiranja bilo pozitivno, a broj suspendiranih je čak i manji. Prisjetimo se i znanstvenih studija iz 2011. godine koje su se bavile procjenom rasprostranjenosti dopinga na elitnim atletskim natjecanjima. Otkrile su da se 43,6 posto natjecatelja na Svjetskom atletskom prvenstvu 2011. godine vjerojatno dopingiralo u prethodnoj godini, a da je na Pan-Arapskim igrama iste godine 70,1 posto natjecatelja vjerojatno koristilo doping u prethodnoj godini. Dakle, vidljiva je izrazito velika diskrepancija u postotku uhvaćenih i onih koji su - uz sto posto zajamčenu anonimnost - priznali da su koristili sredstva za poboljšanje izvedbe. Čak i oni uhvaćeni u dopingiranju - poput ruskih sportaša koji su se dopingirali pod paskom države u cilju osvajanja što više medalja na Zimskim olimpijskim igrama u Sočiju 2014. godine - dobili su relativno blage kazne. Međunarodni olimpijski odbor (MOO) dopustio je ruskim sportašima da se natječu na Zimskim igrama u Pjongčangu 2018. godine – doduše, pod neutralnom zastavom, a već krajem 2018. WADA je rehabilitirala osramoćenu Rusku antidopišku agenciju (RUSADA), koja nije zadovoljila uvjete u smislu usuglašenosti s međunarodnim standardima koje je postavila sama WADA.

ŠTO S AMERIČKIM PROFESIONALnim SPORTOVIMA

Postoje dva glavna problema sa zakonima kao što je Rodčenkov zakon (nazvan po ruskom zviždaču koji je otkrio varanje na Zimskim igrama u Sočiju 2014.) koje Američki kongres sada razmatra. Prvi je ograničeni opseg zakona. Umjesto kriminaliziranja dopinga od strane sportaša koji se natječu unutar američkih granica, zakon se usredotočuje na sportaše iz svih zemalja koji se natječu na "velikim međunarodnim natjecanjima". Iako su takva natjecanja, od Olimpijskih igara do Svjetskog kupa u biatlonu, zasigurno leglo dopinga, američki profesionalni sportovi također imaju dugu, opsežnu i vrlo recentnu povijest dopinških skandala.

U međunarodnoj sportskoj zajednici takvo licemjerstvo nije prošlo nezapaženo. Ubrzo nakon što je 2018. godine predstavljena jedna od prvih verzija "Rodčenkova zakona", MOO je ubrzo javno odgovorio izražavajući zabrinutost zbog "niske razine testiranja koje se trenutno odvija u (američkim

op.a.) profesionalnim ligama”. Ako SAD želi kazneno goniti srednjerangirane ruske brzoklizače, tada bi bilo dobro da bude spremna objasniti zašto, recimo, ostavlja vrhunske sportaše s multimilijunskim ugovorima u Major League Baseball (MLB) gotovo bez ikakvog nadzora ili zakonskog okvira koji bi i u američkim profesionalnim ligama omogućavao istu razinu kaznenog gonjenja koju donosi tzv. Rodčenkov zakon.

Drugi i mnogo uzinemirujući problem s tzv. Rodčenkovim zakonom jest taj da će kriminalizacija usporiti postupak istrage i kažnjavanja dopinga. Trenutno, WADA ima pravilo tzv. osobne odgovornosti u vezi s bilo kojim pozitivnim testom i kako je navedeno u članku 2.1.1 Svjetskog antidopinškog kodeksa: “*Osobna je odgovornost svakog sportaša osigurati da u njegov organizam ne dospije nikakva zabranjena tvar. Sportaši su odgovorni za svaku zabranjenu tvar ili njezine metabolite ili markere koji se utvrde u njihovim uzorcima. Nije nužno dokazati sportaševu namjeru, krivnju, nesavjesno ponašanje ili svjesno korištenje kako bi se utvrdilo da je prekršeno antidopinško pravilo sukladno odredbi 2.1.*” Pošteno ili ne - literatura koja se bavi slučajevima slučajnog uzimanja lijekova koji poboljšavaju izvedbu je opsežna - taj oblik odgovornosti ubrzava postupak istraga i kažnjavanja.

ZA SVE TREBA BITI ISTO PRAVILA

Rodčenkov zakon, s druge strane, izričito zahtijeva da se dokaze da je počinitelj imao “*namjeru počinjiti ili pokušati počinjiti*” dopinšku prijevaru. To je težak standard kojim se “*izvan svake sumnje*” mora dokazati krivnja, što pak otvara put skupim žalbama, a zahtijevat će i značajna novčana sredstva koje će tužiteljstvo morati potrošiti tijekom perioda (istražnog i/ili sudskog postupka op.a.), a koje će vjerojatno trajati dulje od same karijere sportaša (pretpostavljajući da je subjekt istrage o dopinškoj prevari profesionalac, a ne amater). Britanska vlada je 2017. razmotrila - i odbacila - prijedlog za kriminalizaciju dopinga, istaknuvši kako se incidenti možda brže rješavaju pomoću regulatornog ili disciplinskog postupka. Britanci su također primijetili da se profesionalni i amaterski savezi i lige radije priklanjuju tužiteljima nego da provode vlastite istrage i kazne u svezi kaznenih pitanja. Ako je to istina, Rodčenkov zakon bi na kraju krajeva samo usporio kotač pravde i to pogotovo u dopinškim slučajevima najvišeg profila.

To je pogrešan lijek. Ako je Američki kongres doista ozbiljan u vezi sa svojom ulogom u ovom pitanju, onda mora početi od toga da osigura da se američke profesionalne lige vode istim standardima i podliježu istim pravnim okvirima po kojima se to (poštivanje op.a.) očekuje od međunarodnih natjecatelja. Tada bi Kongres, amaterski sportski savezi i njihovi korporativni sponzori trebali raditi na tome da te najbolje prakse budu

usvojene od strane WADA-e i nacionalnih antidopinških agencija. Gdje je financiranje problem, korporativne sponzore amaterskih i profesionalnih sportaša u SAD-u treba potaknuti da popune (financijsku op.a.) prazninu. Nijedno zasebno rješenje ne može okončati problem dopinga na međunarodnoj razini, ali velike zemlje poput SAD-a i Kine trebale bi barem pokušati dati pravi primjer.

POGLED U BLISKU PROŠLOST

Kina bi trebala nešto pokušati i dati savjet? Još krajem srpnja 2012. godine bivša je kineska olimpijska liječnica, koja je u 80-im obnašala i dužnost glavnog liječnika kineske gimnastičarske momčadi, za jedne australske dnevne novine opisala postupak korištenja dopinga u Kini u 80-im i ranim 90-im godinama prošlog stoljeća. Kazala je da je kineski model državnog dopinga bio sličan onom iz istočnoeuropskog bloka. “*Korištenje dopinga smatralo se dijelom znanstvenog treninga... Do godine kada sam umirovljena, 1998., još uvijek su naširoko primjenjivali doping na sportašima.*” Naravno, “*znanstveni trening*” bio je samo eufemizam za doping. Rekla je da su se u “*znanstvenom treningu*” koristili steroidi i hGH. Sportaš koji to nije želio prihvati bio je suočen s kaznom i kritikom (kritika je sama po sebi zdrava, no u kineskoj praksi to je značilo pribijanje pojedinca na stup srama kako bi se društvo od njega izoliralo, op. a.), naglasila je dr. Xue Yinxian. Godine 1988. pobunila se protiv dopinga, no državni aparat ubrzo ju je ušutkao. Kazala je da joj je nakon toga bilo zabranjeno da putuje izvan Kine. “*Moja plaća, moj status, pa čak i posao mogu sina bili su ugroženi zbog toga što sam se suprotstavila dopingu*”, istaknula je.

Međunarodni sportski stručnjaci, kao i kineski dužnosnici, tvrde da je posljednjih godina Kina postala mnogo stroža u suzbijanju dopinga. I da u tome ima uspjeha. Jesu li kineski sportaši stvarno natprosječno dobri, posebice plivači, ili u svemu tome ipak ima dobro prikrivenog dopinga, ne možemo zaključiti. Činjenica je da mladi sportaši mogu postići izuzetna poboljšanja, poglavito u sustavu poput kineskog koji može iz višemilijunske mase djece izabrati one s najboljim fizičkim predispozicijama i rigorozno ih izdrilati.

Vlasti u Kini talentiranu djecu odvajaju od roditelja, ispisuju ih iz škole te odvode u izolirane trening-kampove u kojima su izložena mukotrpnim treninzima i čeličnoj disciplini. Ima li tu i prinudnog dopinga? Doping je u Kini bio itekako aktualan 90-ih godina prošlog stoljeća. Ne znamo kakva je situacija danas, ali znamo da je sport u Kini na posebnoj cijeni jer simbolizira snagu nacije. Jednako tako znamo i to da djecu koja žive u sportskim kampovima, u ostatku svijeta zovu “*djecem plaća*”. Kineski sportski sustav je “*jedna od najbolje čuvanih tajni*” Kine. ■

Mislite kao varalice i otkrijte što varalice rade

“Umjesto 2000 jedinica Edgara [EPO] svaku treću ili četvrtu noć, ubrizgavamo 400 ili 500 jedinica svake noći. Vrijeme otkrivanja minimalizirano; problem riješen. To smo zvali mikrodoziranje”, napisao je Tyler Hamilton u svojoj knjizi. To mikrodoziranje osiguravalo je prolaz na dopinškoj kontroli i njime se poboljšavala izvedba.

Novi trend u dopingiranju je mikrodoziranje!

“Uzimaju se manje količine u nadi da će biti nedetektabilne”, izjavio je generalni direktor WADA-e David Howman u intervjuu za jednu njemačku tiskovnu agenciju DPA. Victor Conte, spiritus movens skandala BALCO (najvećeg modernog dopinškog skandala) koji je pokopao mnoge sportske zvijezde početkom ovog stoljeća (a neke od njih, poput Marion Jones, spremio iza rešetaka), kao da se slaže s Howmanovom tvrdnjom i za San Francisco Chronicle kaže: “Ne vjerujem da ovih dana sportaši koriste dizajnerske steroide. Vjerujem da koriste brzo djelujući testosteron. Možete se mikrodozirati, možete koristiti brzo djelujuće kreme i gelove ili flastere.”

Piše Leša Baraćić

Prema Howmanovim riječima, stvari su se usavršile. Međutim nisu usavršene same tvari, već je do savršenstva dovedeno umijeće njihova uzimanja, tj. određivanja količine i učestalosti uzimanja kako bi se poboljšala izvedba, a da pritom dopingirani sportaš ne padne na testiranju. Howman ističe da se za borbu protiv toga mora prilagoditi i sam postupak analize uzorka.

Drugi način varanja temelji se na tvarima koje tijelo samo proizvodi, poput testosterona ili ljudskog hormona rasta. “Njih je ionako teško otkriti, tako da morate znanstvenicima reći ‘mislite kao varalice da biste mogli otkriti što varalice rade’. Znamo za mikrodoziranje, a to znači da se trebate pobrinuti da koristite najbolju opremu za testiranje uzorka”, naglašava Howman.

Howman je za DPA objasnio što je to mikrodoziranje: “Oni uzimaju male količine da im dadu malo ‘više’ za natjecanje, a zatim se nadaju da će proći kroz njihovo tijelo, tako da se do trenutka kad završe natjecanje neće pojaviti u urinu ili krvi. Tome se oni nadaju.”

BRZO DJELUJUĆI TESTOSTERON

Victor Conte poziva se na dojave svojih veza iz dopinškog podzemlja koje su mu otkrile da američki igrači bejzbola trenutno koriste brzo djelujući sintetski testosteron koji nije toliko potentan, ali se zato lako “inspire” iz tijela. Osim toga Conte ističe da ne razumije MOO-ovu opsесiju dopinškom kontrolom tijekom Igara, koju on smatra beskorisnom. Kaže da se eksplozivnost, snaga i brzina “grade” u listopadu, studenom i prosincu, pa je slijedom toga to jedino pravo vrijeme za obavljanje dopinških kontrola. “Znam to jer sam

ja pripremao ljude na taj način”, naglašava Conte.

A da mikrodoziranje ipak nije samo reklamala, već ozbiljna metoda za poboljšanje izvedbe i zavaravanje dopinške kontrole vidljivo je i iz nove knjige Tylera Hamiltona i Daniela Coylea *“The Secret Race: Inside the Hidden World of the Tour de France: Doping, Cover-ups, and Winning at All Costs”*. Mnogi tu knjigu doživljavaju kao priručnik za korištenje anaboličkih steroida i eritropoetina (EPO) u bicikлизму a da se pritom prođe nekažnjeno. *“Umjesto 2000 jedinica Edgara [EPO] svaku treću ili četvrtu noć, mi ubrizgovamo 400 ili 500 jedinica svake noći. Vrijeme otkrivanja minimalizirano; problem riješen. Zvali smo to mikrodoziranje”*, navodi se između ostalog u spomenutoj knjizi. To mikrodoziranje osiguravalo je prolaz na dopinškoj kontroli i njime se poboljšavala izvedba.

CIJELA NOĆ ZA NEPODOPŠTINE

Knjiga Tylera Hamiltona i Daniela Coylea, koja je prema nekim anketama proglašena sportskom knjigom godine, tretirana je kao pravi dokaz da se Lance Armstrong dopingirao. Većina njezinih recenzentata kao da su bili antidopinški križari opsjednuti samo dokazivanjem toga da je Lance Armstrong varalica. No čini se da su zbog toga previdjeli pravi značaj ove knjige. Kao da je netko napisao priručnik za izradu atomske bombe, misleći pritom da se ona neće koristiti.

Ova je knjiga, praktički gledano, priručnik koji upućuje kako koristiti anaboličke steroide i eritropoetin (EPO) u profesionalnom bicikлизmu te pritom proći na dopinškoj kontroli. Ona zapravo obrazlaže zašto je dopinško testiranje u bicikлизmu neučinkovito. Hamilton odbacuje tvrdnju da su sportaši i dopinški kontrolori uključeni u nekakvu *“utrku u naoružavanju”*. Prema njegovim riječima,

WADA zapravo nikada nije imala stvarne šanse da pobijedi. To je bila samo *“velika igra skrivača koja se igrala u šumi u kojoj ima puno dobrih mesta za skrivanje i puno pravila koja idu u prilog onima koji se skrivaju”*. Ključna je slabost WADA-inih Kodeksa svakodnevni sedmerosatni period tijekom kojeg je sportašima zajamčeno da neće biti testirani na steroide, EPO ili bilo koju drugu zabranjenu tvar za poboljšanje izvedbe. Naime WADA zahtijeva da sportaši budu dostupni za testiranje između šest sati ujutro i jedanaest navečer svaki dan u godini. Tako je sportašima ostavljena cijela noć za *“nepodopštine”*. Španjolska je najpopularnija destinacija za biciklističke treninge izvan sezone, a jedan je od razloga činjenica da su španjolski zakonodavci čak kriminalizirali dopinška testiranja u tom (noćnom, op. a.) periodu temeljem kršenja prava na privatnost. WADA prepostavlja da bi svaka upotreba sredstava za poboljšanje izvedbe tijekom noći bila *“vidljiva”* i sljedećeg jutra. Biciklisti znaju da nije tako, a Hamilton u knjizi lijepo opisuje kako su biciklisti iskorištavali tu *“slabu točku”*.

KAKO NE BITI UHVAĆEN

Izbjegavanje otkrivanja EPO-a na testiranju urina relativno je lako uz pomoć postupka poznatog po imenu mikrodoziranje. Umjesto ubrizgavanja EPO-a potkožno (supkutano) svaka 3-4 dana, sportaš si svake noći intravenozno ubrizgava manje količine EPO-a, odnosno 400-500 jedinica. Ako mikrodoziranje funkcioniра s EPO-om, zašto ne bi i s anaboličkim steroidima?

“Oko 2001. maknuli smo se od crvenih jaja [Andriol, želatinozne kapsule koje sadrže oralno aktivnan testosteron undekanoat] i počeli koristiti testosteronske flastere koji su bili praktičniji. Bili su poput velikih Band-Aids (Band-Aid: američki proizvođač flastera, op. a.) s prozirnim gelom u sredini;

mogli ste jedan nositi nekoliko sati, dobiti ‘šut’ testosterona, a do jutra biste bili čisti kao novorođenče.”

Hamilton je u knjizi dao još nekoliko zanimljivih savjeta kako omesti WADA-ine dopinške kontrolore. Iako nije detaljno objasnio kako nadmudriti sustav biološke putovnice, otkrio je da biciklisti koriste manje vrećice krvi tijekom transfuzije. To bi se moglo nazvati mikroinfuzija.

No biciklisti znaju da biološka putovnica nije eliminirala doping. Dopingiranje sada jednostavno zahtijeva malo više truda. Cilj je održati fiziološki raspon retikulocita između 0,5% i 1,5%. Krvni doping može se maskirati mikrodoziranjem EPO-a nakon krvne infuzije da bi se postotak retikulocita zadržao unutar normalnih vrijednosti.

Imajte sve to na umu kada čujete da ljudi slave tzv. novu generaciju čistih biciklista. Baš kao što uvođenje EPO-a nije označilo početak dopingiranja u bicikлизmu, tako ni uvođenje biološke putovnice neće označiti kraj EPO-a. Doping je bjesnio i prije EPO-a (s amfetaminima i steroidima). S EPO-om se promijenila samo njegova priroda. U bicikлизmu je, na žalost, doping gotovo pa *“životna činjenica”*, ali s njom se ne možemo i ne smijemo pomiriti. Protiv dopinga u svim sportovima, pa tako i u bicikлизmu treba se boriti svim silama.

Što reći djeci ako žele postati profesionalni biciklisti? Da se ne bave biciklizmom jer ne postoji biciklist na elitnoj razini, a da je čist. Ne, to nije ispravna poruka! Ispravna je poruka da se sportom treba baviti i težiti savršenstvu sportske izvedbe, ali na pošten i dopušten način, a na nekima drugima, boricima protiv dopinga, je da to budućim naraštajima sportaša i osiguraju. Pravednost, jednakost u natjecanju, veselje i užitak u bavljenju sportom, ali i ono najvažnije – očuvanje zdravlja.

Problem je i rastući trend sportaša koji promoviraju proizvode poput dodataka prehrani putem različitih društvenih mreža i medija. To dovodi javnost u zabludu, a pogotovo mlade sportaše koji su u ranjivoj fazi života. Za njih su to poruke kako su ti proizvodi jedini način za postizanje njihovih ciljeva.

Piše Vanja Barisic

UVelikoj Britaniji 15. siječnja 2019. održan je Tjedan svijesti o pretilosti: izgradnja zdravih navika kroz Think Real (stvarno razmišljanje). Među brojnim pokretačima značajno mjesto zauzela je Britanska antidopinška agencija (UKAD). Program edukacije započeo je u rujnu 2018. s ciljem rješavanja rastućeg problema neaktivnog načina života i posljedično tomu zdravstvenih problema mlađih u Velikoj Britaniji.

Program su preuzeli učitelji, profesori i treneri diljem zemlje kako bi podržali mlađe ljude u donošenju zdravih navika i informiranih odluka.

Prenosimo "top savjete" iz Think Real-a:

Postavite sebi ostvarive i zabavne ciljeve kada pokušavate izgraditi zdrave navike. Na taj će način moći pratiti svoj napredak i učiniti proces zabavnijim za vas i one koji su uključeni.

Budite pozitivni i imajte na umu da je teško zapaziti mala poboljšanja u odnosu na veliki cilj. Bez opterećenja! Mala dostignuća vode zadatom cilju.

Držite se podalje od brzih pripravaka. Zdrav i uravnotežen način života održava se stalnom odlučnošću da se doneše dobar izbor. To je individualni, trajni proces, a ne brzo rješenje.

Potrebna je raznolika prehrana koja najviše odgovara vašem organizmu. Trebate osigurati hranu iz različitih skupina namirnica kako biste svom organizmu osigurali sve potrebne hranjive vrijednosti.

Hidrirajte se pijući mnogo tekućine (bez šećera i umjetnih zasladičivača).

Prihvativate zdravu i raznovrsnu prehranu umjesto da posežete za dodacima prehrani.

Problem kod sportaša je i taj što je u mnogim slučajevima, na mjestima na kojima treniraju vrhunski sportaši, omogućen jednostavan pristup dodacima, energetskim napicima, raznim gelovima i mnogim drugim varijantama „brzog popravka“.

Problem je i rastući trend sportaša koji promoviraju proizvode poput dodataka prehrani putem različitih društvenih mreža i medija. To dovodi javnost u zabludu, a pogotovo mlade sportaše koji su u ranjivoj fazi života. Za njih su to poruke kako su ti proizvodi jedini način za postizanje njihovih ciljeva.

Na mjestima na kojima vježbaju i sportaši i amateri ne bi smjelo biti ponuda u smislu svemogućih sredstava i sredstava koja dovode do brzih postizanja ciljeva.

TRENUTAK RANJIVOSTI

Periodi ozljeda i oporavaka mogu biti posebno izazovni za sportaše, u vidu posezanja za zabranjenim sredstvima. Također, opasan je i pritisak na sportaša uoči odluke koji će sportaši biti odabrani za momčad što je veliko iskušenje za prečac ili neprirodno poboljšanje izvedbe! Takva razdoblja treba identificirati kao trenutke ranjivosti tijekom kojih je doping vrlo izgledna opcija.

Potrebno je imati osobe za davanje podrške sportašima i stalno raditi na jačanju pravih vrijednosti i donošenju pravih izbora. Prave vrijednosti moraju biti kamen temeljac prevencije dopinga u sportu i rekreaciji. Obrazovanje mora početi u što ranijoj dobi sportaša, a posebnu pažnju treba obratiti na sportaša tijekom razdoblja ozljede.

PAŽLJIVO ODABRANE PORUKE

Mediji uglavnom prikazuju nestvarne slike tijela. Često se čuje od sportaša, ali i onih koji to nisu, kako se teško nose s pritiskom oko dobivanja/gubitka težine u vrlo kratkom vremenskom razdoblju. Na sportaše to djeluje mnogo snažnije te je vrlo izgledno da će popustiti pod takvim pritiskom i uzeti nešto iz asortimana zabranjenih tvari u sportu.

Od vitalnog je značaja da oni koji educiraju sportaše i preveniraju korištenje dopinga te poruke prenose pažljivo odabranim riječima. Jasno i pamtljivo!

ŠPANJOLSKI PRIMJER

Krajem 2018. godine Vijeće za sport (CSD) i Španjolska agencija za zaštitu zdravlja u sportu (AEPSAD) održali su sastanak s glavnim direktorom Civilne garde te predstavnikom pravosudne policije. Na sastanku je uspostavljena institucionalna suradnja između tih organizacija u borbi protiv dopinga u sportu i borbi protiv namještanja rezultata. Ovakav zajednički rad nudi jamstva i zaštitu sportaša i sporta.

Radi poboljšanja zdravlja nacije, dogovoreno je promicanje tjelesne aktivnosti i sporta. Španjolska agencija za zaštitu zdravlja u sportu dobila je zadatak proučiti, osmisli i promicati planove, programe i akcije u smislu povećanja tjelesnih aktivnosti korisnih za zdravlje.

Ovakav plan, slijedeći preporuke o promicanju tjelesne aktivnosti i sporta Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) utjecat će, između ostalog, na borbu protiv sjedećeg načina života (studenata, djece, mlađih,...). ■

HRVATSKO **NE** DOPINGU

Borongajska cesta 83
G 10000 Zagreb
46 27 930 23 70 922
www.antidoping-hzta.hr

